

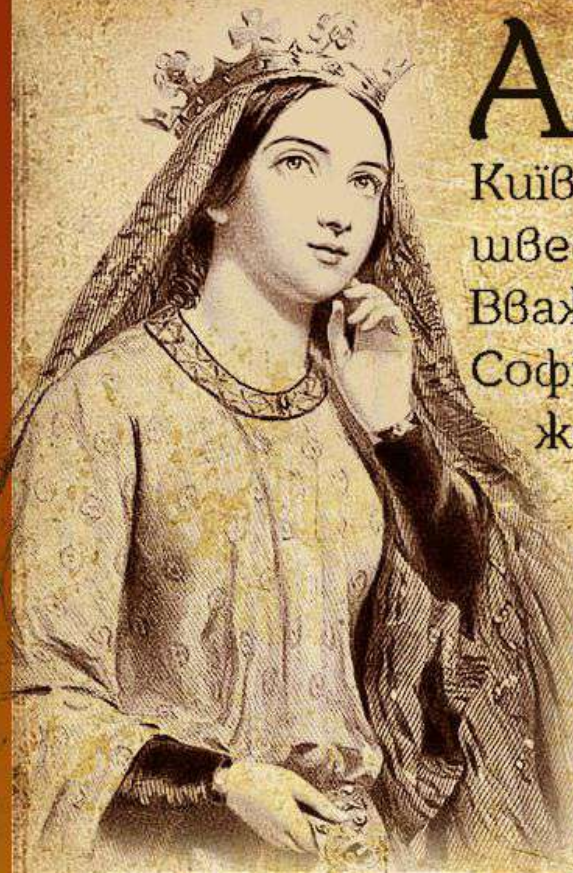
Жіночі портрети

на тлі історії України

Агата Київська

королева Англії

Агата (Агафія) - дочка Великого Князя Київського Ярослава Мудрого та шведської принцеси Інзігерди. Вважається, що її зображення є на фресці Софійського собору в Києві, рік її народження невідомий. Як і інші дочки Ярослава, вона, вочевидь, навчалась грамоті та іноземних мов у приватних вчителів при дворі. Як і сестрам, їй судилося стати дружиною короля Англії Едуарда Визнанця, а також матір'ю і бабусею королів.

Майбутній чоловік Агафії Ярославни, принц Едуард Визнанець народився в період вторгнення вікінгів (данів) в англосаксонське королівство. Англія терпіла безперервні набіги.

Едуард був сином короля Англії з Уессекської династії Едмунда II Залізноїбокого, який очолював королівство всього лише 6 місяців, та за цей короткий час встиг виграти три битви з загарбниками. Після його раптової смерті (про її причини ходили різні чутки, адже молодому королю було всього 26-27 років) Англію остаточно завоювали вікінги.

За наказом завойовника, англо-данського короля Кнуда Великого принца Едуарда, якому було лише кілька місяців від роду, його брата Едвіна, а також їх дядька Едвіга відвезли у Данію - скоріше для того, щоб там їх позбутися. Едвіга незабаром вбили.

На щастя для дітей за розпорядженням прихильника англосаксонських королів, Олафа Шьотконунга, брата короля Кнуга, хлопчиків відправили на Русь, де царювала його дочка Інгігерда. Юних принців таємно вивезли до Ладоги, де посадником був родич Інгігерди, а звігти - до Києва. Інгігерда (Ірина Київська), дружина Ярослава, за політичними мотивами або із жалю, надавала притулок при дворі юним принцям-вигнанцям з усієї Європи. Серед вихованців у Києві були угорські принци Андрій та Левенте, до них приєдналися два англійця, Едуард та Едвін, а згодом і Магнус Добрий, син колишнього нареченого Інгігерди, норвезького короля.

Англійські історики підтверджують, що нащадок англійського престолу Едуард жив при дворі великого князя київського Ярослава Мудрого й одружився з князівною «з руського королівського роду». За положенням йому підходила лише Агафья (Агата), дочка Ярослава та Інгігерди. Шанси, що він поверне собі престол, були невеликі, тому шлюб був швидше базований на любові, ніж на розрахунках.

Незабаром узурпатор Кнуг помер. Трон Англії успадкував брат Едмунда II, Едуард Сповідник, який дотримувався обітниці безшлюбності і не збирався мати дітей. Едуард Вигнанець міг стати спадкоємцем першої черги, як єдиний родич чоловічої статі.

У 1040 році у Агати та Едуарда народилася перша дочка, Христина, що стала згодом настоятелькою абатства Ромсі в Хемпширі. Близько 1045 року на світ з'явилася друга дочка – Маргарита. Трохи пізніше народився син, відомий під ім'ям Едгард Етелінг, що означає «наслідний принц».

У Києві Едуард Вигнанець подружився з Андрашем угорським, за якого Інгігерда віддала свою дочку Анастасію. Принци-вигнанці стали свояками і домовились допомогати один одному. У 1046 році Андраш з родиною відбув до Угорщини, де зійшов на прабатьківський престол. Відомі європейські хроністи того часу повідомляють, що Агата була рідною сестрою дружини короля Угорщини. Король Андраш запросив Агату та Едуарда до угорського двору, де вони прожили досить довго, їм надавали королівські почесті і утримували, як почесних гостей.

У 1057 році на запрошення короля Едуарда Сповідника, рідного дядька і тезки, принц Едуард з дружиною і дітьми повернувся до Англії. Едуард Сповідник, людина побожна, сприяв поширенню християнства, за що й отримав своє прізвисько. Пізніше він був канонізований та оголошений святим покровителем англійської корони. Він помер бездітним, нікого не призначивши в наступники, і в країні виникла криза. Права на англійський престол пред'явили одразу двоє вікінгів - Вільгельм, герцог Нормандії та внучатий племінник Кнуда, король Норвегії Гаральд Суворий, одружений на Єлизаветі Ярославні. Однак єдиним прямим законним спадкоємцем був принц Едуард

Тому невдовзі, лише через кілька тижнів після прибуття на батьківщину, 40-річний принц помер за нез'ясованих обставин. Ніхто не сумнівався, що він був отруєний.

Стрімкі події склалися так, що усі інші претенденти на престол загинули у битвах. Як тільки ця звістка досягла Лондона, королем обрали сина Агати та Едуарда, 16-річного Едгара Етелінга. Однак утвердитися на престолі Едгару не судилось, він правив усього два місяці, до Різдва 1066 р., коли Англію і англійську корону захопив Вільгельм Завойовник.

Вільгельм подарував Едгарові земельні володіння в Нормандії та Англії, а також пенсію. Едгар Етелінг служив у варязькій варті візантійських імператорів, командував флотом під час Першого Хрестового походу, і помер у Шотландії сімдесятирічним старим. Останній англосаксонський король так і не одружився і не мав дітей.

Після норманського завоювання вдовуюча королева Агата з двома дочками вирішила повернутися через Францію (де царювала тоді Анна Ярославна) до Угорщини, аби жити при дворі сестри Анастасії.

Але шторм прибив корабель до берегів Шотландії, де вигнанців гостинно зустрів король Малкольм III. Він запропонував родині залишитися у нього назавжди, а Маргариті - вийти за нього заміж. Побожна Маргарита, що майже вирішила стати черницею, поступилася на умовляння монарха та свого брата Едгара Етелінга.

Маргарита стала дружиною Малкольма III (1031-1093) та матір'ю чотирьох шотландських королів - Едмунда, Едгара, Олександра I та Давида I (Ярославу Мудрому вони доводилися правнуками).

Вона прославилась релігійними реформами та впливом на культурну трансформацію шотландського королівства, за що в 1250 р. була прирівняна до святих. Її мати Агата не тільки знайшла притулок у палаці свого зятя, а й активно допомогала дочці у здійсненні реформ, побудові храмів і монастирів. Можливо, саме за поради Агати, її онучка, принцеса Матильда, була видана заміж за сина Вільгельма Завойов-

ника, майбутнього короля Англії Генріха I. Тим була припинена боротьба між саксонською та нормандською партіями. Матильда, королева Англії, була прабабусею легендарного короля Річарда Левове Серце.

Після загибелі зятя на полі брані та смерті дочки Маргарити в 1093 році, Агата стала черницею в монастирі Ньюкасл-апон-Тайн. Її онуки Олександр та Едгар керували Шотландією. Але і в монастирі вона їм допомогала порадами та молитвами. Невідомо, коли Агата померла та де була похована. Ймовірно, її могила знаходиться в Данфермлінському абатстві, побудованому її дочкою, яке згодом стало усипальницею шотландських королів.

